

אחרי

ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת וגו',
ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל
אחד לעזאזל, והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו
הגורל לה' ועשהו חטאת (טז. ה-י)

בגמ' יומא (מ' ז'), הגורל עושהו חטאת ואין השם [אם קרא לו שם בלא גורל - רש"י]
עושהו חטאת.

עד שתמסרני בידם, שנאמר (טז) ויקחו את
הפר אשר נתן להם, ומי נתן להם אליהו,
ע"כ.

והנה כאן בשני השעירים מצוותן שיהיו
שניהם שווים במראה ובקומה וברמים,
ולקחתן כאחת, כמו"ש במשנה (יומא ס"ז א'),
ואם אמנם שבשניהם נעשו מצות התורה
ורצון השי"ת, ואינו ממש כדמיון שני הפרים
של אליהו, אשר האחד נעשה לשם ה' והשני
לשם הבעל, אולם סוף סוף כמה רחוק ונבדל
מעשה השני ממעשה הראשון, שהראשון
משני השעירים נשחט בהכשר ע"י הכהן
גדול, ונכנס דמו לפני ולפנים בקודש
הקדשים בין שני בדי הארון, והכה"ג הי'
מזה מדמו על פני הכפורת ולפני הכפורת,
וכן בהיכל על הפרוכת, ועל קרנות מזבח
הזהב, ועל טהרת המזבח, ולעומתו השני לא
זכה אפילו לשחיטה כשרה, אלא נשתלח ע"י
מי שהוא המדברה, [ואמרו ביומא ס"ו א'
דהכל כשרים להוליכו אפי' זר יעויי"ש], אל
ארץ גזירה, [מקום שליטת החיצונים
והמזיקים, כמוש"כ הרמב"ן על התורה בפ'

א) הטעם מה שנשתנה כאן מכל שאר
הקרבנות, שבכל הקרבנות מתקדש הקרבן
במה שמקדישו בפה דוקא, וכאן אינו
מתקדש בקדושת פה אלא דוקא בגורל, אולי
יתכן להבין ע"פ מה שמצינו בענין הפרים
של אליהו הנביא, המבואר במלכים (א' י"ט)
שלקח שני פרים, האחד שהקריב אליהו,
והאחד שהקריבו נביאי הבעל, ואמרו
במדרש רבה (נמנע פ' כ"ג) שהשני פרים היו
תאומים, וגדלו במרעה אחד, ופרו של אליהו
מיד נמשך אחריו, והפר שעלה לשם הבעל
נתקבצו כל נביאי הבעל ונביאי האשרה ולא
יכלו לזוז את רגלו, עד שפתח אליהו ואמר
לו לך עמהם, השיב הפר וא"ל לעיני כל
העם, אני וחברי יצאנו מבטן אחד מפר אחד,
וגדלנו במרעה אחד, והוא עלה בחלקו של
מקום ושמו של הקב"ה נתקדש עליו, ואני
עליתי בחלק הבעל להכעיס את בוראי, אמר
לו אליהו: פר אל תירא, לך עמהם ואל
ימצאו עליה, שכשם ששמו של הקב"ה
מתקדש על אותו שעמי, כך מתקדש עליך,
א"ל וכך אתה מיעצני שבועה שאיני זז מכאן

כראוי וכמצווה, ושב מחטאיו בכל לבו ונפשו בחרטה על העבר וקבלה אלהבא, ומכל שכן אם עשה תשובה מאהבה שאז הזדונות נעשו לו כזכיות (וכמו"ט נגמ' יומא פ"ז צ"ג), הרי נתעשר ונתוספו לו היום כמה רבבות מצוות, ובמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד (נרכות דף ל"ד), וידועים דברי הרמב"ם (נפ"ז מהלכות משוה) על הבעל תשובה, דאמש היה זה שנאוי לפני המקום, משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד, וגדולה תשובה שמקרכת את האדם לשכינה, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלקיך - ועל אדם כזה מרמז השעיר הנכנס לפני ולפנים, מרכז מקום השכינה; אבל השני שלא פעל עליו עיצומו של יום הקדוש, ולא נתעורר לשוב בתשובה, אע"פ שבמצבו בעבירות וזכיות עומד הוא כמו הראשון ומשתווה עמו, אבל עצם הדבר שעבר עליו היום בלי הרהורי תשובה ותהי עוונותיו על עצמותיו, נכתב משום כך בספרן של רשעים, כי יוהכ"פ אינו מכפר אלא לשבים, ואין שם (ט' נמי) יוהכ"פ לאלה שאינם שבים כיון שאינו עושה פעולת הכפרה, ועבירה גוררת עבירה שהולך ומתרחק ח"ו מה' ותורתו, וסופו אבדון ח"ו - ועל זה מרמז השעיר שנשלח לעזאזל אל ארץ גזירה; ובכך ממצוה זו של שני השעירים יש ללמוד דעת את האדם להתבונן מהם ולקחת לקח ומוסר השכל, שדוגמתם מכוון על כל אחד מישראל, דיתכן שאמש היו שני בני אדם עומדים במצב אחד הן בחומר והן ברוח, והיום הזה יום הכפורים, הכריע את גורלם לשבט או לחסד, וכמו שבשעירים בהיות הגורלות בקלפי, לא היה ניכר ונרגש איזה לשם ואיזה לעזאזל, בלתי לה' לבדו היה ידוע, כן באנשים העומדים

אחרי באורך בענין השעיר לעזאזל, ודחפו אותו לאחוריו והוא מתגלגל ויורד, ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים (כמו"ט נמשנה יומא ס"ז א'), ולמרות ששניהם נלקחו כאחד ושויים במראה וקומה וברמים, בכל זה היו בהקרבתם בתכלית השינוי והריחוק, ולזה נצטוונו שהקביעות של שני השעירים מי שיהי' לשם, ומי שיהי' לעזאזל, לא יעשה לפי דעתנו, אלא על דעת המקום, כמוש"נ (משל ט"ו) בחיק יוטל את הגורל ומה' כל משפטו, כי רק היוצר אשר לפניו נגלו כל היצורים, יוציא את משפט שני השעירים, מי הוא לה', ומי לעזאזל המדברה.

(ב) והנה מאלה שני השעירים שצותה התורה להיותם שניהם שויים בתחילה, ולבסוף - כגבוה שמים מארץ וכרחוק מזרח ממערב כן רחוקים ומובדלים בעשייתם תכלית ההבדל והריחוק זה מזה, שהאחד זכה להתעלות במעלה היותר עליונה האפשרית לקרבן, היינו שדמו מובא ע"י הכה"ג היותר מקודש, שהיה מופרש בטהרה שבעת ימים, ומובא בקה"ק ומגיע דמו לפני הכפורת בין שני הכרובים אשר שם נועד מקום השכינה, ושום קרבן (וולג פ' כה"ג) לא זכה לזה, והשני נדחה אל ארץ גזירה, מקום אשר לא עבר בו איש, מקום שומם וחרב אשר רק שעירים ירקדו שמה, ומתסק אברים ומתפזר לכל רוח, מעשה אשר לא יעשה כן לשום קרבן ודבר שבקדושה - מכל זה יש לנו לימוד מוסרי והתבוננות שדמיון כזה עלול להיות גם בשני אנשים שהם שוים ועומדים במצב אחד בדרגתם והנהגתם, ודומים זה לזה בכל עניניהם, וביום הזה יצא גורלם שהאחד נתעלה במעלה עליונה, והשני ירד ח"ו מטה מטה, והוא שהראשון מילא את תפקידו ביום הקדוש הזה וקיים מצות התשובה בשלימות

דענין זה הוא רק לסימן טוב, אבל לא יוצדק כל כך על זה לומר "כל משפטו".

אולם לפי האמור שענין שני השעירים הם למשל ודוגמא על כל אחד מישראל, דכל או"א אפשר שיהי' בדוגמת זה שעלה לשם, או בדמיון לזה של ארץ גזירה ח"ו, יובן ויתפרש מה שאמר אקרא לא' עליון בר"ה, לא' גומר עלי ביוהכ"פ, שאז נגמר דינו של כל אחד אם הוא בבחינת זה שעלה עליו הגורל לה', או כזה שעלה עליו הגורל להשתלח לגזירה, וזוהי הכוונה במה שאמרו, לא-ל גומר "עלי" ביוהכ"פ, לידע איזה לשם ואיזה לגזירה, והכוונה על האדם, אם הוא בבחינת לה', או ח"ו להיפך, וזה גם מה שאמר המדרש להלן: בחיק יוטל את הגורל זה גורלו של יוהכ"פ, ומה' כל משפטו לידע איזהו לשם ואיזהו לגזירה, והכוונה על המשפט של כל אחד ואחד מישראל, שביוהכ"פ נגמר דינו ומשפטו בדמיון אלו שני השעירים, ועל זה יוצדק הלשון ומה' כל משפטו, שמוציא משפט כל אחד ואחד לפי מה שהוא, לטובה ולחסד.

לפני ה' ביום הכפורים, אין נרגש וניכר מי הוא לה' ומי הוא ח"ו להיפך, ורק השי"ת היודע מחשבות ביום דין, הוא היודע תעלומות מי הוא השב בכל לבו ונפשו, ומתקרב ומתדבק בה' אלקיו שיהיה חי וקיים לטוב לו כל הימים*.)

ג) ובמדרש רבה בראשית (פ' ז"מ) איתא: אקרא לאלקים עליון לא' גומר עלי, אקרא לאלקים עליון בראש השנה, לא' גומר עלי ביום הכפורים, לידע איזה לשם ואיזה לגזירה כו', בחיק יוטל את הגורל (משלי ט"ז), זה גורלו של יום הכפורים, ומה' כל משפטו לידע איזהו לשם ואיזהו לגזירה, ע"כ, ופירושו המפרשים, דהכוונה אקרא בר"ה בתפלות ותחנונים, והקב"ה גומר עלינו להודיע שקיבל תחנונינו ביוהכ"פ, במה שמודיע איזה שעיר עולה לה' ועולה בימין, שאז הוא סימן טוב לישראל, (עי' צממנות כהונה ומפרטיס), אבל לפי דבריהם לא יובן כל כך מה שאמר על זה לא-ל "גומר" עלי, על זה שעולה בימין, גם מה שאמר המדרש אח"כ ומה' כל משפטו לידע איזהו לשם ואיזהו לגזירה, אם הכוונה על זה שעולה בימין,

(* וביחוד מבוארים הדברים לפי מה שביאר הגר"י בלאזר וצ"ל ב"אור ישראל", כוכבי אור' סי' ה', מדקדוק לשון הרמב"ם בהלכות תשובה, דלגבי בינונים ההכרעה ביוהכ"פ היא בתשובה דוקא, דאם עשה תשובה נכתב לחיים ואם לאו כו', ולא סגי אז במה שמרבה על זכויותיו, כי אם בעשיית תשובה דוקא. עיי"ש באורך, ועי' בלחם משנה ה' תשובה פ"ג הלכה ג'; וכדמיון הזה המבואר כאן בשני אנשים שוים במעמדם, והתשובה היא המכרעת בגורלם, כעין זה מצינו בגמרא (ר"ה י"ח א') לענין תפלה, דאיתא שם: תניא היה ר"מ אומר שנים שעלו למטה וחולייין שוה, וכן שנים שעלו לגרדום לידון ודינן שוה, זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל, מפני מה זה ירד וזה לא ירד זה ניצול וזה לא ניצול, זה התפלל ונענה, וזה התפלל ולא נענה, מפני מה זה נענה וזה לא נענה, זה התפלל תפלה שלימה נענה. וזה לא התפלל תפלה שלימה לא נענה, עיי"ש. הרי שאף שהם שוים במעמדם, בכל זאת הכריעה באחד מהם התפלה שלימה לטובה. [בנהמ"ח].